



Samuel Lebens – University of Haifa

וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בְּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְּכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פַּרְעֹה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת־הָעָם מִתַּחַת יַד־מִצְרַיִם: עַתָּה יִדְעָתִי כִּי־גָדוֹל יְהוָה מִכָּל־הָאֱלֹהִים כִּי בִדְבַר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם:

“Blessed be יהוה,” Jethro said, “who delivered you from the Egyptians and from Pharaoh, and who delivered the people from under the hand of the Egyptians. Now I know that יהוה is greater than all gods, yes, by the result of their very schemes against [the people].”

(Exodus 18:10-11)

אל תקרי ויחד אלא ויהד, שנעשה יהודי. ויאמר יתרו ברוך ה'. למה אמר יתרו ברוך ה'? אמר יתרו: לא הנחתי עבודה זרה בעולם שלא עבדתיה, ולא מצאתי אלוה פאלהי ישראל. עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים. ארבעה אמרו ארבעה דברים, אלו אמרו אדם אחר, היו שחקין עליו לומר, זה מנין הוא יודע דרכיו של הקדוש ברוך הוא. ואלו הן: משה ונבוכדנצר ויתרו ושלמה. משה אמר: הצור תמים פעלו וגו' (דברים לב, ד). אלו אמרו אדם אחר, היו אומרים מנין הוא יודע? אלא למשה נאה לומר דבר זה, שכתוב בו: יודיע דרכיו למשה (תהלים קג, ז). ואף הוא אמר: הודעני נא את דרכך (שמות לג, יג). שלמה אמר: את הכל עשה יפה בעתו (קהלת ג, יא). אלו אמר אדם אחר, היו שחקין עליו לומר, מי הודיע לו מה יפה בעתו ומה אינו יפה, אלא לשלמה נאה לומר, שלא חסר משלחנו כלום. אמר רבי חמא בר חנינא, אפלו קח בתמוז ומלספנון בניסן, לא היה שלחנו של שלמה חסר. ולמה אמר, את הכל עשה יפה בעתו. מפני שהטעם משתנה. נבוכדנצר אמר: וכל דברי ארעה פלה חשיבין וכמצביה עבד בחיל שמיא ודירי ארעא, ולא איתי די ימחא בידה ויאמר לה מה עבדת (דניאל ד, לב). אלו אמרו אחר, היו שחקין עליו והיו אומרים: מנין אותו רשע יודע? אלא לו נאה לומר, שכתוב בו: ובכל די דירין בני אנשא חיות ברא ועוף שמיא ירב בידה והשלטת בכלהון (דניאל ב, לח). ויתרו אמר: עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים. כי בדבר אשר זדו עליהם, כאדם שבא להטעין משוי על חמורו, ונפרק מעליו המשוי. כך המצרים, חשבו לאבד את ישראל במים, ונשתקעו במים. לכה כתיב: כי בדבר אשר זדו עליהם.

And Jethro rejoiced (Exod. 18:9). Do not read this word as *vayihad* (“and he rejoiced”) but rather *vayihed* (“and he became a *yehudi* [a Jew]”). Why did Jethro say: Blessed be the Lord (Exod. 18:10)? Jethro said: I have not neglected to worship any idol in this world, but I have found no god like the God of Israel. Now I know that the Lord is greater than all the gods (ibid. 11). Four men said four things which, had they been uttered by other men, would have been scoffed at with the comment: “How does he know about the ways of the Holy One, blessed be He?” These four were Moses, Nebuchadnezzar, Jethro, and Solomon. Moses said: The Rock, His work is perfect; for all His ways are justice (Deut. 32:4), but if any other man had said this, they would have said about him: “How does he know that?” It was proper, however, for Moses to make this statement, since it is written about him: He made known His ways unto Moses (Ps. 103:7). Thus Scripture says: Show me Thy ways (Exod.

33:13). Solomon said: He hath made everything beautiful in its time (Eccles. 3:11). If any other man had made this statement, they would have laughed at him, saying: "Who told him what is beautiful in its time and what is not beautiful?" Solomon, however, could properly make such a remark since nothing was lacking from his table. R. Hama the son of Hanina declared: Even ice in the (hot summer) month of Tammuz and melons in the (cool spring) month of Nisan were not lacking from Solomon's table. Why did he say: He hath made everything beautiful in its time? He said in its time because the taste of growing things changes from season to season. Nebuchadnezzar said: And all the inhabitants of the earth are reputed as nothing; and He doeth according to His will in the hosts of heaven, and among the inhabitants of the earth; and none can stay His hand, nor say unto Him: What doest thou? (Dan. 4:32). If anyone else had said this, they would have ridiculed him, saying: "How does this wicked one know this?" But it was fitting for him to say it, since it is written about him: And wheresoever the children of men, the beasts of the field, and the fowls of heaven dwell, hath He given them into thy hand, and hath made thee to rule over them all (ibid. 2:38). Jethro said: Now I know that the Lord is greater than all gods; yea, for by the things they planned to do evil (they were destroyed) against them (Exod. 18:11). This may be compared to the man who loaded his ass, only to have the load fall upon him. This happened to the Egyptians. They intended to destroy the Israelites in the water, and they themselves were drowned in the water. Thus it is written: For by the thing they planned to do evil against them.

(Tanchuma Yitro, 7)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רַד הַיַּעַד בְּעַם פְּנֵי־יְהִרְסוּ אֶל־יְהוָה לְרֵאוֹת וּנְפֹל מִמֶּנּוּ רַב: וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגְשִׁים אֶל־יְהוָה יִתְקַדְּשׁוּ פְּנֵי־יִפְרֹץ בָּהֶם יְהוָה: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֹא־יִוָּכַל הָעָם לַעֲלֹת אֶל־הָר סינַי כִּי־אַתָּה הַעַדְתָּה בְּנֹל לֵאמֹר הַגִּבֹּל אֶת־הָהָר וְקִדְּשָׁתוּ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה לֹד־רִד וְעֲלִית אִתָּה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם אֶל־יְהִרְסוּ לַעֲלֹת אֶל־יְהוָה פְּנֵי־יִפְרֹץ־בָּם: וַיִּרַד מֹשֶׁה אֶל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם: וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר: אֲנִכִּי...

וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הָהָר עֹשֵׂן וַיֵּרָא הָעָם וַיִּגְעוּ וַיַּעֲמָדוּ מֵרָחֵק: וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר־אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל־יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פְּנֵי־נַמּוֹת: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אֶל־תִּירְאוּ כִּי לִבְעֹבוֹר נַסוֹת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים וּבְעֹבוֹר תִּהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל־פְּנִיכֶם לְבַלְתִּי תִחַטְּאוּ: וַיַּעֲמֵד הָעָם מֵרָחֵק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל־הָעָרְפֶּל אֲשֶׁר־שָׁם הָאֱלֹהִים:

Hashem said to Moses, "Go down, warn the people not to break through to Hashem to gaze, lest many of them perish. The priests also, who come near to Hashem, must stay pure, lest Hashem break out against them." But Moses said to Hashem, "The people cannot come up to Mount Sinai, for You warned us saying, 'Set bounds about the mountain and sanctify it.'" So Hashem said to him, "Go down, and come back together with Aaron; but let not the priests or the people break through to come up to Hashem, lest [God] break out against them." And Moses went down to the people and spoke to them. God spoke all these words, saying: I am Hashem...

... All the people witnessed the thunder and lightning, the blare of the horn and the mountain smoking; and when the people saw it, they fell back and stood at a distance. "You speak to us," they said to Moses, "and we will obey; but let not God speak to us, lest we die." Moses answered the people, "Be not afraid; for God has come only in order to test you, and in order that the fear of God may be ever with you, so that you do not go astray." So the people remained at a distance, while Moses approached the thick cloud where God was.

(Exodus 19:21-20:2; 20:15-18)

אנכי ה' אלקיך. ולא נאמר אני, כי אילו היה כתיב אני, היה משמע שגילה אז הקב"ה לישראל את כל אורו בשלימות ולא יוכלו אח"כ להעמיק בדבריו, כי כבר גילה הכל, אך הכ"ף מורה שאינו בשלימות ורק דמות ודמיון הוא להאור שיגלה הקב"ה לעתיד, וכל מה ששיג האדם יותר עמקות בד"ת יראה שעד עכשיו היה בחושך. וע"ז מרמז היום והלילה, היום היינו שהש"י פותח שערי החכמה לאדם והלילה היינו שלא ידמה האדם שהשיג הכל בשלימות, כי כל מה שהשיג הוא כלילה נגד היום הבא אחריו וכן לעולם, וממילא הכל הוא לילה נגד האור שיפתח הקב"ה לעתיד.

I am the Lord your God. [It says אנכי and it doesn't say אני. For if it has said אני, it would imply that the Holy One, blessed be He, had then revealed to Israel all of His light in its completion, and they wouldn't have been able, after that, to delve deeper into His words, because all would have already been revealed. But the כ indicates that it wasn't in [its] completion, and was only an image and likeness to the light that the Holy One, blessed be he, will reveal in the future, and all [the while] that a person grasps more [and more] deeply in words of Torah, he will see that until now he had been in the dark. And about this the [notion] of the day and the light hint [to us] – the day [symbolises] that Hashem, may He be blessed, opens the gates of wisdom to man, and the night that a person shouldn't imagine that he has grasped it all in this completion, because all that a person has grasped is like night compared to the day that comes after it, and so too forever, and it follows that all [understanding] is darkness compared to the light that the Holy One, blessed be He, will open in the future.

(Mei Hashiloach, I, Yitro)

וישב משה את דברי העם אל ה', אותה שעה בקש הקדוש ברוך הוא לתן להם את התורה ולדבר עמם, והיה משה עומד, אמר הקדוש ברוך הוא מה אעשה מפני משה, אמר רבי לוי משל למלך שבקש לעשות אופימ'שטאטא חוץ מדעתו של אפרכוס, אמר לו עשה דבר פלוני, אמר לו, כבר נעשית. שוב אמר לו, לך קרא לפלוני סינקליטקוס ויבא עמך, עד שהוא הולך עשה המלך מה שבקש. כך בקש הקדוש ברוך הוא לתן עשר דברות, היה משה עומד מצדו, אמר הקדוש ברוך הוא, אני גולה להם את הרקיע ואומר (שמות כ, ב): אנכי ה' אלהיך. הם אומרים, מי אמר הקדוש ברוך הוא או משה, אלא ירד משה ואחר כך אני אומר: אנכי ה' אלהיך. כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה (שמות יט, י): לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם, אמר לו כבר הקדשתים, שנאמר (שמות יט, כג): כי אתה העדתה בנו לאמר וגו'. אמר לו (שמות יט, כד): לך רד ועלית אתה ואהרן עמך, עד שמשה ירד, נגלה הקדוש ברוך הוא, שנאמר (שמות יט, כה): וירד משה אל העם, מיד (שמות כ, א): וידבר אלהים.

"And Moses delivered the response of the nation to Hashem" (Exodus 19:8). At that moment, the Holy One, blessed be He, wanted to give them the Torah and to speak with them, and Moses was standing [nearby]. The Holy One, blessed be He, said, "What will I do regarding Moses?" Rabbi Levi said a parable of a king who wanted to make a proclamation without the knowledge of the lieutenant-governor. He told him to do such-and-such. He replied that it had already been done. He said to him something else, "Go and get so-and-so, the Senator, and bring him with you. Before he had finished, the king did what he wanted to do. So too, the Holy One, blessed be He, wanted to give ten statements. Moses was standing at His side. The Holy One, blessed be He, said, "I am [going to be] revealing to them the firmament, and saying, "I am the Lord your God." They [are going to be saying], "Who said that? The Holy One, blessed be He, or Moses?" Rather, Moses will go down, and after that, I will say, "I am the Lord your God." So said the Holy One, blessed be He, to Moses. "God down to the people,

and sanctify them today and tomorrow, and clean their clothes. He said to Him that they'd already been sanctified. As it is written, "You warned us saying, 'Set bounds about the mountain and sanctify it' (Exodus 19:23)." He said to him, "Go down and bring Aharon up with you" (Ibid., 19:24). While Moses was going down, the Holy One, blessed be He, was revealed, as it is written, "And Moses went down to the nation..." immediately afterwards, it says, "And God spoke..."

(Shemot Rabba 28:3)